

Preek gemaakt door Kees de Graaf

Lezen: Mattheüs 5: 17 t/m 26

Tekst: Mattheüs 5: 21-26 met speciale focus op de verzen 23-26.

²¹Jullie hebben gehoord dat destijds tegen het volk is gezegd: "Pleeg geen moord. Wie moordt, zal zich moeten verantwoorden voor het gerecht." ²²En ik zeg zelfs: ieder die in woede tegen zijn broeder of zuster tekeergaat, zal zich moeten verantwoorden voor het gerecht. Wie tegen hen "Nietsnut!" zegt, zal zich moeten verantwoorden voor het Sanhedrin. Wie "Dwaas!" zegt, zal voor het vuur van de Gehenna komen te staan.

Speciale focus:

²³Wanneer je dus je offergave naar het altaar brengt en je je daar herinnert dat je broeder of zuster je iets verwijt, ²⁴laat je gave dan bij het altaar achter; ga je eerst met die ander verzoenen en kom daarna je offer brengen. ²⁵Leg een geschil snel bij, terwijl je nog met je tegenstander onderweg bent, anders levert hij je uit aan de rechter, draagt de rechter je over aan de gerechtsdienaar en word je gevangengezet. ²⁶Ik verzeker je: dan kom je niet vrij voor je ook de laatste cent betaald hebt.

Thema: Verzoening moet altijd vandaag plaats vinden.

Allen die deze preek lezen gegroet!

De schoonste zaak is altijd aan het diepste bederf onderhevig. Dat is de tragiek van het menselijk bestaan. Eensgezindheid is één van de grootste gaven van de Geest aan de gemeente. Het is prachtig als het goed functioneert in de gemeente maar het kan het zo maar misgaan en dan gaat het vaak ook goed mis. Kerkenraden moeten vele uren besteden aan conflict oplossing tussen gemeenteleden.

Eén woord of opmerking die bij de ander verkeerd valt kan zo maar gaan escaleren in een conflict en een slepende kwestie worden. De moderne communicatie middelen zoals email verergeren zo'n conflict. Het internet is een zegen als het goed gebruikt wordt, maar het internet wordt terecht ook een open riool genoemd. Je kan jezelf gemakkelijk verschuilen achter je PC of laptop en vandaar uit de ander beschieten. Je hoeft de persoonlijke confrontatie niet aan te gaan. Helaas gebeurt dat ook in de gemeente. Gemeenteleden die elkaar met steeds venijnigere email bestrijden. Het eindresultaat is vaak onherstelbare schade in de relaties.

De vraag is: Mag je dan nooit meer boos worden? Je kunt toch ook gelijk hebben? Boosheid kan toch terecht zijn als je van mening bent dat jou onrecht is aangedaan? Jazeker dat is waar. Boosheid kan soms geheel terecht zijn. Paulus zegt in Ef. 4:26 "Als u boos wordt, zondig dan niet: laat de zon niet ondergaan over uw boosheid". Jammer dat de NBV het zo vertaald heeft. Een belangrijk element is weg vertaald. De SV zegt: "wordt toornig en zondig niet" en dat geeft veel beter aan wat er staat. In het Grieks staat dit woord hier in de gebiedende wijs: 'wordt toornig'. Boosheid kan dus soms een opdracht zijn. Soms moet je dus boos worden. Niet alles mag je ter wille van de goede vrede onder het tapijt vegen, ook in de gemeente niet. Alleen je mag daarbij niet zondigen. Dat vraagt om veel gebed en onderscheidingsvermogen om te besluiten wanneer je voor een bepaalde zaak wel of niet op de ketting springt en welke houding je daarbij aanneemt. Vraag jezelf eens af: ben je boos of gekwetst op die ander omdat je van godswege boos of gekwetst moet zijn en dat je daarom zo hebt moeten handelen? Als dat zo is, dan komt het van jouw kant altijd goed want dan gaat die boosheid altijd met liefde gepaard. Want de liefde zoekt altijd de ander. Maar het kan ook zijn of dat je boos bent omdat jouw persoonlijk ego

gekwetst is en dat het jou dáár om gaat. Je handelt niet uit liefde maar uit drang tot vergelding. En die houding heeft alle ingrediënten in zich om uit te groeien tot een langlopend conflict. Jacobus concludeert in zijn bief: *“want de woede van een mens brengt niets voort dat in Gods ogen rechtvaardig is”*. (Jac. 1:20).

In onze tekst gaat het er over dat je in conflict situaties altijd verzoening moet zoeken.

Laten we eerst kijken naar het verband waarin Jezus deze woorden spreekt.

In het gedeelte dat we hebben gelezen doet Jezus in vers 20 een nogal forse uitspraak: *“Want ik zeg jullie: als jullie gerechtigheid niet groter is dan die van de Schriftgeleerden en de farizeeën, zullen jullie zeker het koninkrijk van de hemel niet binnengaan”*. Er waren destijds maar liefst 613 geboden die de Farizeeën en Schriftgeleerden hadden uitgevaardigd en die de Joden moesten onderhouden. Daarmee bouwden de Farizeeën en Schriftgeleerden ‘gerechtigheid’ op. Een soort van verdienste – dachten ze - waarmee ze bij God in een goed blaadje kwamen te staan en voor Hem konden verschijnen. Wat wil Jezus nu? Wil Hij dat zijn volgelingen daar nog een schepje boven op doen? Dat ze nog iets extra’s doen zoals wat er staat in 5:40 en 41?: *‘Als iemand je onderkleed wil afnemen geen hem dan ook je bovenkleed of als iemand je dwingt één mijl met hem mee te gaan, loop er dan twee met hem op?’*. Een soort van wedstrijd om elkaar te overtroeven in goede werken? Nee dat is niet wat Jezus bedoelde. Er ontbrak nl. iets fundamenteels aan het houden van de wetten door de Schriftgeleerden en Farizeeën. Ze hielden de wet wel, maar louter *formeel*, naar de letter. Het ontbrak hen daarbij aan liefde. Hun hart was er niet bij betrokken. Jezus verweet hen die liefdeloosheid (Luc. 11:42). Maar met de komst van Jezus is de tijd van de komst van het koninkrijk van de hemel aangebroken. Jezus die de wet komt vervullen gaat de volle betekenis van de geboden bekend maken: de *volmaakte* wet. De vervulling van de *volmaakte* wet wordt door de *volmaakte* liefde gedreven. Die volmaakte liefde kan niemand uit zichzelf opbrengen. Maar Jezus wèl. En met de komst van zijn Koninkrijk wil Hij die volmaakte wet ook aan zijn volgelingen leren en met de bedoeling dat ze het ook gaan *doen*. Dat kunnen ze alleen leren als ze zich aan Hem overgeven en Zijn liefde in hun hart laten stromen. Als je dat doet, als je je hart aan Hem geeft en daar ook naar gaat handelen, pas dan kan je zeggen dat je gerechtigheid groter is dan die van de Farizeeën. Dan is dat is niet iets om jezelf daarvoor op de borst te slaan want het is de gerechtigheid van Christus *zelf* waarmee Hij je wil kleden en die Hij je toerekent als *jouw* gerechtigheid. Jezus gaat nu in dit hoofdstuk enkele voorbeelden geven hoe die volmaakte wet werkt.

Jezus begint met het zesde gebod: *‘Pleeg geen moord’*. De Farizeeën en Schriftgeleerden dachten dat het in orde was als je jezelf formeel aan dat gebod hield. Je mag letterlijk niemand vermoorden. Pleegde je toch een moord dan moest je jezelf verantwoorden voor het gerecht. Punt uit. Maar over boosheid en woede uitbarstingen oordeelt de rechtbank niet. Toen niet en nu nog niet. Je kunt vandaag door de rechter veroordeeld worden voor laster. Maar dan gaat het om moedwillig en publiek verspreiden van pertinente leugens. Maar geen rechter- toen niet en nu niet- veroordeelt iemand wanneer hij boos is op iemand anders, zelfs niet wanneer hij in zijn boosheid iemand “Nietsnut” of “Onnozele” noemt. De Farizeeën en Schriftgeleerden dachten er mee weg te kunnen komen. Maar volgens de *volmaakte* wet van Jezus kom je er *niet* mee weg. Integendeel. Onze Catechismus (HC 40) formuleert het doeltreffend: Ik mag mijn naaste niet van zijn eer beroven, haten of kwetsen. Dat mag ik zelfs niet doen met gedachten woorden of gebaren. Jezus neemt het hoog op als ik boos of woedend ben op mijn broer of zus. Als ik tegen haar of hem te keer ga en hem of haar “Nietsnut” of “Onnozele” noem dan dreigt Hij zelfs met het vuur van de hel. Met zulk taalgebruik als “Nietsnut” of “Onnozele” druk je minachting uit

en misken je het feit dat God verschillende gaven geeft in de gemeente. Als die gaven in jouw ogen waardeloos zijn dan bega je een grove zonde. Jezus dreigt met het vuur van de hel. Toch is daarmee lang nog niet alles gezegd. In onze tekst snijdt het mes nog dieper. Laten we eens gaan kijken.

Onze tekst begint met het trekken van een conclusie uit het voorgaande: *“Wanneer je **dus** je offergave naar het altaar brengt en je je daar herinnert dat je broer of zuster iets tegen je heeft”*. Kennelijk is het zo dat je een zonde tegen je broer of zus kan begaan, zonder dat je dat zelf in de gaten hebt. Je bent je van de prins geen kwaad bewust. Pas als je bij het altaar komt met je offergave, schiet het je te binnen. Waarom juist daar bij het altaar?. Dit kan iets te maken hebben met wat Paulus in Rom. 3:20 zegt: *“want de wet doet zonde kennen”*. Als je komt op de plaats waar de wet van God gelezen wordt, word je daar geconfronteerd met je zonden en tekorten. Dat was toen in de tempel en dat is nu in de kerk. Maar daar blijft het niet bij. Je bent ook op de plaats waar de *verzoening* bediend wordt. En van die bediening van de verzoening in de *gemeenschap* gaat een levens vernieuwende kracht uit. Die levens vernieuwing zorgt ervoor dat je steeds bewuster wordt van wat je nog mankeert. Het doel daarvan is dat je genezing en heling mag ontvangen. Blijf daarom nooit weg uit de werkplaats van de Geest: de kerk!

Binnen het verband van de tekst kan het nu zo zijn dat jij nu op de plaats van de verzoening verschijnt en je er daar van bewust wordt dat je woedend bent uitgevallen tegen je broer of zus en hem of haar “Nietsnut” of “Onnozele” hebt genoemd en dat je dat nu goed moet gaan maken. Dat kan. Maar dat staat er niet. Er staat nl. dat je broer of zus “iets” tegen je heeft. Dat “iets” is onbepaald. Dat “iets” kan van alles zijn. We denken dat Jezus het met opzet zo formuleert. Het kan zelfs zo zijn dat het verwijt van je broer of zus -dat “iets”- geheel *ten onrechte* is. Als het verwijt van je broer of zus ten onrechte is, dan kan dat de reden zijn waarom je er niet eerder aan dacht om verzoening te gaan zoeken. Je was je nl. van geen kwaad bewust en je denkt: “Ik heb niets verkeers gezegd of gedaan”. Pas bij het altaar – in de kerk – wordt je geconfronteerd met de opdracht verzoening te gaan zoeken. Je ontdekt *daar* dat je de verzoening die God daar aan jou bedient, geheel *onverdiend* is. Je hebt er geen recht op en toch krijg je die verzoening van al je zonden. Puur uit genade. En je wordt nu met klem opgeroepen om hetzelfde te doen in de richting van je broer of zus, ook al verdient die broer of zus dat niet in jouw ogen. En die opdracht wordt met klem gegeven, ongeacht of jij nu gelijk hebt of niet, ongeacht of het verwijt van je broer of zus al dan niet terecht is, ongeacht of jij nu iets verkeers gezegd hebt of niet. De crux is: er *moet* sowieso verzoening komen. Linksom dan wel rechtsom en dat kan geen ogenblik wachten. Alles moet er voor opzij. Het is alsof God zegt: ‘laat dat offerdier maar staan, dat offerdier dat ervoor bestemd was om tussen jou en mij verzoening te bewerken, er is tussen jou en mij geen verzoening mogelijk als jij je niet met je broer of zus verzoent”.

Voor het volk stond destijds het onderbreken van het offer gelijk aan heiligschennis. Maar het onverzoend blijven met je broer of zus is in de ogen van God een nog veel grotere heiligschennis. Dat is niet zo verwonderlijk. Want je zou kunnen zeggen dat verzoening tot de “core-business”- de belangrijkste zaak- behoort van het koninkrijk der hemelen. Daar draait alles om. Die verzoening is dankzij het offer van Jezus overvloedig beschikbaar. Onze schuld was immens groot. (Mat. 18:24). Toch heeft Hij, Jezus, alles betaald en ons daardoor met God verzoend. Nu wil Hij ook dat die verzoening in ons leven doorwerkt en wij ons verzoenen met onze broer en zus. Reden genoeg voor Jezus om de zaak op scherp te zetten, alsof Hij zegt: “Ik wil je hier niet meer voor mijn aangezicht zien, je bent niet langer welkom op de plaats van de verzoening – de tempel, de kerk- als je niet eerst naar je boer of zus gaat en je met hem of haar verzoent”.

Er is haast geboden met die verzoening. Dat blijkt uit het vervolg: *“Leg een geschil snel bij, terwijl je nog met je tegenstander onderweg bent”*. Die haast is om twee redenen geboden. De eerste reden vinden we

in de tekst van Paulus die we al aanhaalden uit Efez. 4:26: "Als u boos wordt, zondig dan niet: laat de zon niet ondergaan over uw boosheid". Die tekst wordt gevolgd door: "geef de duivel geen kans". Boosheid kan voorkomen hebben we gezien. Maar die boosheid moet wel onmiddellijk door de *liefde* opgeruimd worden. Dat moet dezelfde dag nog gebeuren: de zon mag er niet over ondergaan. Ruimen we boosheid niet meteen op, dan krijgt de duivel een kans. Dan laat de duivel, zoals we lezen in Hebr. 12:15, een 'bittere wortel' opschieten. Een giftige kiem "die onrust veroorzaakt en met zijn bitterheid velen besmet". Het kwaad verspreidt zich razend snel en je komt er steeds vaster in te zitten en steeds meer mensen worden erin betrokken. Kortom boosheid moet onmiddellijk met wortel en tak worden uitgeroeid anders overwoekert het kwaad alles.

De tweede reden waarom er haast geboden is vinden we in de tekst zelf: Je moet jezelf met je broer of zus verzoenen "terwijl je nog met je tegenstander onderweg bent". Je bent nog onderweg met elkaar dat betekent dat je nog in dit leven bent. Weest daarom zoals de SV zegt: "haastelijk welgezind". Er is nu nog steeds een mogelijkheid om eruit te komen. Zo lang er leven is, is er hoop. Maar dat kan zo maar afgelopen zijn. Het leven is broos en kwetsbaar, ons leven hier kan zo maar afgebroken worden. Wacht dus niet. Uitstel van verzoening kan dan ook heel gemakkelijk afstel worden. En dan ben je te laat. Dan kom je voor de hemelse rechter te staan en is er geen weg terug. Jezus gebruikt juridische taal en gebruikt het beeld van een rechtszaak hier beneden om aan te duiden wat er straks boven gaat gebeuren. Je broer of zus is nu je "tegenstander" geworden en hij heeft zijn zaak voor Gods rechterstoel gebracht. En dan kan het voor het hemelse gericht wel eens zo zijn dat je minder gelijk had als dat je dacht. Dan wordt jouw zaak op een *juridische* wijze afgedaan. Je wordt veroordeeld omdat je destijds geen verzoening hebt gezocht. Van de verzoening van Jezus kan *dan* geen gebruik meer worden gemaakt. Waarom niet? Omdat je hebt tijdens je leven op aarde niet uit de – aan jou gegeven- verzoening van Jezus hebt *willen* leven. Omdat je die aan jou *gegeven* verzoening niet wilde *doorgeven* aan je broer of zus. Dat wordt je heel kwalijk genomen. Nu moet je er letterlijk *zelf* voor gaan betalen, net zoals in een rechtszaak hier beneden. Je wordt overgeleverd door de rechter aan de gerechtsdienaar en die zet je gevangen. Vervolgens zegt Jezus "dan kom je niet vrij voor je ook de laatste cent betaald hebt". Met die gevangenis is hier geen soort van vagevuur bedoeld waarin we alsnog kunnen boeten en betalen. De ondertoon van deze woorden van Jezus is dat als het doek over ons leven is gevallen, wij uit onszelf *nooit* in staat zullen zijn terug te betalen.

Daarom is het zaak dat we er *hier* uitkomen en *nu* verzoening zoeken met onze broer en zus. Die verzoening moet je gaan zoeken, zelfs als je van mening bent dat je niets verkeerd hebt gedaan of gezegd. Durf daarom de minste te zijn in een conflict. Acht de ander belangrijker dan jezelf (Fil 2:3). Doe alles wat in je vermogen ligt om een conflict te beëindigen, ook al lijdt je daarbij voor je gevoel schade. Ga die ander opzoeken en praat het uit, zelfs als je denkt dat je geen enkele blaam treft. Dan voer je het zesde gebod volmaakt uit. Dat kan alleen als je Jezus navolgt. Jezus voerde het zesde gebod volmaakt uit. Hij leert ons hetzelfde te doen. Als we dat doen zullen ook wij volmaakt zijn. We struikelen nog heel vaak en we kunnen dat niet uit eigen kracht. Laten we bidden dat Hij ons de kracht geeft. Als je met elkaar in onmin leeft, ga dan *vandaag* nog langs bij je broer of zus. Ga de confrontatie niet uit de weg en kijk elkaar diep in de ogen met de bedoeling het goed te maken. Durf jezelf kwetsbaar op te stellen. Daarmee kan je de ander winnen. Als je dat doet, dan hoeft jullie conflict niet voor de hemelse rechter gebracht te worden en doe je precies wat het zesde gebod van je vraagt. Amen.

Augustus 2018.